

ного Кабінету Міністрів України, але не довше ніж шістьдесят днів. Таким чином, Основний Закон містить згадку лише про один випадок надання доручення главою держави. Більше того, за логікою, таке доручення має міститися в Указі Президента про відставку відповідного Уряду і не може носити усний характер. Таким чином, доручення, за змістом Основного Закону, не є самостійною формою реалізації повноважень глави держави на рівні із його актами (указами та розпорядженнями). З огляду на це, вважаю, що вжита у Законі "зв'язка" "акти та дорученнями Президента України" є некоректною.

2) У пункті 4 частини 1 статті 7 Закону вживається поняття "проекти законодавчих актів", під якими, очевидно, за змістом зазначеної норми, маються на увазі проекти законів. Однак, по-перше, ототожнення понять "закони" та "законодавчі акти" є некоректним, з огляду на те, що друге поняття є більш широким, а, по-друге, за Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" від 10.02.2010 р., зі змінами, право законодавчої ініціативи здійснюється шляхом внесення до Верховної Ради: 1) проектів законів, постанов; 2) проектів інших актів Верховної Ради; 3) пропозицій до законопроектів; 4) поправок до законопроектів. Отже, таке поняття як проект законодавчого акту невідоме чинному Закону України "Про Регламент Верховної Ради України".

3) Відповідно до частини 1 статті 10 Закону, заступник міністра – керівник апарату є державним службовцем. Таким чином, зазначена посада не є політичною. З огляду на зазначену обставину видаються нелогічним, чому порядок призначення на посаду та звільнення першого заступника міністра та заступника міністра (у разі введення), що належать до політичних посад, на які не поширюється трудове законодавство та законодавство про державну службу (частина 5 статті 9 Закону), є аналогічним до порядку призначення та звільнення заступника міністра – керівника апарату, що є державним службовцем: всі вони призначаються на посади за поданням Прем'єр-міністра України та звільняються з посад Президентом

України. Очевидно, що аполітична посада заступника міністра-керівника апарату має бути аполітичною і у частині призначення на посаду та звільнення з неї.

4) Викликає зауваження вживання терміну "керівник" як назви посади особи, що очолює інший, ніж міністерство, центральний орган виконавчої влади. Вважаю, що у даному випадку більш доречним було б вживання терміну "голова центрального органу виконавчої влади", як це має місце у Типовому положенні про центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідного члена Кабінету Міністрів України, затвердженому Указом Президента України від 24.12.2010 р. № 1199/2010, відповідно до пункту 9 якого центральний орган виконавчої влади очолює голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій міністра, та звільняє з посади Президент України. Таким чином, керівник – це не назва посади, а її функціональна характеристика.

Отже, на сучасному етапі відбувається становлення законодавчого регулювання статусу центральних органів виконавчої влади. У зв'язку із цим, теоретичні та практичні аспекти діяльності таких органів потребують особливої, посиленої уваги дослідників з метою вироблення оптимальної моделі функціонування центральних органів виконавчої влади в Україні.

1. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Видавничий Дім "Ін-Юре", 2002.
2. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Факт, 2003.
3. Дерещ В. А. Органи виконавчої влади України та управлінські відносини: [монографія] / Вікторія Анатоліївна Дерещ. – К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2007.
4. Скрипнюк О. В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання / О. В. Скрипнюк. – Х.: Право, 2009.
5. Тихомиров Ю. А. Современное публичное право: монографический учебник / Ю. А. Тихомиров. – М.: Эксмо, 2008.
6. Чикурлій С. О. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади України: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.02 / Чикурлій Сергій Олександрович. – К., 2008.

Надійшла до редколегії 16.04.12

О. Отраднова, канд. юрид. наук, доц.

ДЕЛІКТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ФРАНЦІЇ

У статті досліджуються проблемні питання поняття, ознак та функцій деліктних зобов'язань у цивільному праві Франції. Стаття базується на дослідженні як зарубіжних, так і вітчизняних наукових джерел цивільного права Франції. Автор робить висновок про тісний правовий зв'язок між деліктними зобов'язаннями у французькому та українському цивільному праві.

Ключові слова: деліктні зобов'язання, недоговірна відповідальність, генеральний делікт, спеціальні делікти, Цивільний кодекс Франції.

В статті исследуются проблемные вопросы понятия, признаков и функций деликтных обязательств в гражданском праве Франции. Статья базируется на исследовании как зарубежных, так и отечественных научных источников гражданского права Франции. Автор делает выводы о тесной правовой связи между деликтными обязательствами во французском и украинском гражданском праве.

Ключевые слова: деликтные обязательства, внедоговорная ответственность, генеральный деликт, специальные деликты, Гражданский кодекс Франции.

An article is devoted to the research of problem questions concerning definition, features and functions of torts in French civil law. The article is based on the research of Ukrainian and foreign scientific sources of French civil law. An author made a conclusion about a strong legal link between torts in Ukrainian and French civil law.

Key words: torts, tort responsibility, general tort, special torts, French Civil Code.

Деліктні зобов'язання або зобов'язання із заподіяння шкоди є одним з найважливіших інститутів цивільного права зарубіжних країн. Грошове або інше матеріальне відшкодування заподіяної особи або майну шкоди в свій час замінювало особисту помсту та виявилось прийнятним як на ранніх етапах розвитку цивільного права, так і у сучасних економічних умовах. Деліктні зобов'язання спрямовані на відшкодування шкоди, заподіяної особі або майну в результаті протиправного діяння, не пов'язаного із порушенням договору, отже їх відносять до групи так званих недоговірних зобов'язань.

Деліктне право України, знаючи поняття генерального делікту, у своїх загальних витоках має норми цивільного права Франції. Положення французького деліктного права, які самі по собі базуються на рецепції римського права, враховувалися при розробці Цивільного уложення Російської імперії, цивільних кодексів УРСР та сучасного українського Цивільного кодексу. Отже аналіз положень деліктного права Франції є важливим для розуміння витоків та тенденцій розвитку сучасного вітчизняного деліктного права.

Положення французького цивільного права в цілому та деліктного права зокрема аналізувалися як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками: Є. Годеме, О.О. Терновою, В.В. Залеським, К. Цвайгердтом, Х. Кетцем, Д.О. Грачовим, С.Д. Гринько та ін.

На перших стадіях розвитку деліктне право являло собою конгломерат зібраних разом окремих та розрізнених судових рішень, які захищали абсолютноно визначені матеріальні інтереси від абсолютноно визначених проявів їх порушень шляхом фізичного насильства. Так, наприклад, право Риму визнавало деліктами тільки ті правопорушення, які були визначені в законі або були передбачені преторським правом. Звідси до деліктів відносилися *Iniuria* – особиста образа, *Furtum* – крадіжка, *Rapina* – грабіж, *Damnum iniuria datum* – неправомірне пошкодження або знищення чужого майна [1]. Однак в римському праві так і не було розроблено загального підходу, відповідно до якого особа, яка завдала шкоду, повинна була її відшкодувати.

І в подальшому принцип генерального делікту ще тривалий час не був відомий правовим системам. Вперше на загальнодержавному законодавчому рівні у країнах континентального права цей принцип був закріплений у Цивільному кодексі Франції (Кодексі Наполеона) 1804 р.

У Франції норми, що регулюють зобов'язання із заподіяння шкоди (деліктні зобов'язання) містяться у Главі II ("Про делікти та квазіделікти") Титулу IV ("Про зобов'язання, що виникають за відсутності угоди") Книги III Цивільного кодексу Франції. Первісно французьке деліктне право ґрунтувалося на 5 статтях ЦК (1382-1386). Законом № 98-389 від 19 травня 1998 р. ЦК Франції був доповнений Титулом IV bis "Про відповідальність за шкоду, заподіяно недоброякісною продукцією" (статті 1386-1 – 1386-18). Крім того, джерелами правового регулювання деліктних відносин у Франції є також ряд спеціальних законів, основними з яких є Закон № 85-677 від 5 липня 1985 р. "Про нещасні випадки у сфері дорожнього руху" та Закон № 98-389 від 19 травня 1998 р. "Про відповідальність за недоброякісний продукт", Закон № 68-943 від 30 жовтня 1968 р. "Про цивільну відповідальність в області ядерної енергії", Закон № 99-245 від 30 березня 1999 р. "Про відповідальність за заподіяння шкоди при використанні руднику".

Значення французького Цивільного кодексу для регулювання деліктних зобов'язань важко переоцінити. Саме в цьому кодексі вперше було сформульований та закріплений принцип генерального делікту та визначено правило відповідальності за вину. На сьогодні систему, яка передбачає наявність загального поняття протиправного діяння, яке застосовується до будь-яких фактичних складів цивільних правопорушень називають "Системою генерального делікту" або "Французькою системою".

Основою деліктного права Франції є стаття 1382 ФЦК, відповідно до якої "Будь-яка дія особи, яка завдала шкоди іншій особі, зобов'язує того, хто винен у її заподіянні, цю шкоду відшкодувати". Далі йде стаття 1383 – "Будь-яка особа несе відповідальність за шкоду, заподіяну нею не тільки в результаті її навмисних дій, але і в результаті її недбалості або необережності" [2]. Основоположна ідея цих норм – зведення всього деліктного права до єдиного принципу – відшкодуй шкоду, заподіяну з твоєї вини. Ідея ця належить видатним теоретикам природного права XVII сторіччя Гуго Гроцію (Hugo Grotius) та Жану Дома (Jean Domat). Вони вірили в загальний правопорядок, єдиним джерелом якого є розум. І це надало їм мужності узагальнити окремі правопорушення минулого, вивести та сформулювати принцип генерального делікту, який охоплює всі види порушень суб'єктивних прав особи – від вбивства до образи.

Саме цей принцип в подальшому був покладений в основу деліктного права Франції.

Класична французька доктрина покладає в основу деліктної відповідальності вину заподіювача шкоди. Позивач, вимагаючи відшкодування шкоди, має довести її наявність, наявність вини у діях порушника, причинно-наслідковий зв'язок між шкодою та винними діями правопорушника. Цій традиційній теорії протистоїть теорія об'єктивної відповідальності, заснована на ідеї ризику. Відповідно до даної теорії кожний несе відповідальність за ризик, який він створює своєю діяльністю, навіть якщо в його діях немає вини. Позивач має довести тільки наявність шкоди та причинно-наслідковий зв'язок між діями заподіювача та шкодою.

Французький законодавець сприйняв теорію ризику у тому, що стосується нещасних випадків на виробництві, дорожньо-транспортних пригод. В тому ж, що стосується цивільних деліктів, судова практика продовжує виходити із ідеї вини. За загальним правилом, тягар доказування вини лежить на потерпілому. В разі відповідальності за дії третіх осіб, вина відповідальної особи презюмується та вона має довести, що є невинною [3].

Цивільний кодекс Франції розрізняє делікти та квазіделікти. Під деліктами розуміються дії, вчинені внаслідок обману або злого умислу. А квазіделікти – це дії, внаслідок яких шкода завдається без злого умислу, але в результаті непробачної необережності. Разом з тим, загальний обов'язок відшкодування шкоди виникає у заподіювача і за наявності умислу, і при необережності, тобто і делікти, і квазіделікти тягнуть за собою однакові наслідки. Розмежування деліктів та квазіделіктів має значення більше у страховій практиці, оскільки за французьким законодавством не допускається страхування відповідальності за навмисно заподіяну шкоду.

Французька доктрина не проводить чіткої межі між протиправністю та виною, дані категорії охоплюються єдиним поняттям вини ("faute"). Найбільш поширеною у Франції доктринальною концепцією вини є теорія вини Мазо да Тунка, за якою умисне прагнення порушника завдати шкоду є деліктною виною, а помилка у поведінці, яку розумна людина не вчинила б, якщо знаходилася б за тих зовнішніх обставин, як заподіював шкоди – неделіктною виною. Вищенаведені підходи до поняття вини мали наслідком її розуміння у судовій практиці як недотримання порушником загальноновизначених норм поведінки [4]. Традиційним елементом вини вважається також деліктоздатність заподіювача шкоди. Однак її значення для настання відповідальності зменшилося у зв'язку із включенням у ФЦК у 1968 р. статті 489-2, яка встановила, що душевнохворі самі несуть відповідальність за заподіяну ними шкоду.

Не завжди необережні дії мають бути вчинені делінквентом особисто. Допустимим є варіант, коли одна особа буде відповідати перед іншою за дії третьої особи, якщо делінквент скористався послугами цієї третьої особи для виконання певної діяльності, в результаті якої потерпілому була заподіяна шкода навмисними або необережними діями згадуваної третьої особи. Саме цим у французькому цивільному праві пояснюється відповідальність роботодавця за шкоду, заподіяну його працівниками під час виконання ними своїх трудових обов'язків. В таких випадках до уваги береться власна вина роботодавця, яка проявилася у наймі недосвіченого або неуважного працівника або у недостатньому контролі за якістю професійної підготовки працівника або в тому, що він не зумів примусити працівника дотримуватися правил, що діють в його сфері діяльності (правил дорожнього руху, правил безпеки на виробництві тощо) [5].

Обов'язковою умовою настання деліктної відповідальності є наявність матеріальної (майнової) або моральної (немайнової) шкоди. Мова йде про шкоду безпосередню, достовірну та таку, що відноситься до конкретної особи [6]. Тобто шкода має бути очевидною (certain) та зачепити законні інтереси, що знаходяться під захистом права. Шкода має бути дійсною та визначеною. Майбутня шкода може бути відшкодована, якщо абсолютно очевидно, що вона буде мати місце та її можна оцінити.

Майнова шкода виражається у знищенні або пошкодженні майна потерпілого, у витратах на лікування та відновлення, втраченому заробітку в разі заподіяння шкоди здоров'ю тощо. Моральна шкода виникає в разі посягання на честь та гідність потерпілого (зокрема в разі образи, наклепу), внаслідок душевних страждань, викликаних тілесними ушкодженнями, загибеллю близької людини тощо. Оскільки людські страждання вельми важко оцінити в грошовій формі, велику роль у встановленні розміру та умов виплати компенсації за моральну шкоду грають судові органи.

Ще однією умовою, яка обов'язково аналізується судом при прийнятті рішення про відшкодування заподіяної шкоди є причинний зв'язок між протиправною дією та шкодою. Іншими словами відшкодуванню підлягає лише та шкода, яка є причиною обумовленою протиправним діянням, яке її викликало.

Французьке право знає цивільну відповідальність за дії інших осіб, за яких відповідає делінквент. Батько та мати, що здійснюють свої батьківські права, несуть солідарну відповідальність за шкоду, заподіяну їхніми неповнолітніми дітьми, що проживають разом з ними. Господарі та роботодавці відповідають за шкоду, заподіяну їхніми слугами та працівниками при виконанні останніми обов'язків, для виконання яких вони були найняті. Наставники та ремісники відповідають за шкоду, заподіяну їхніми вихованцями та підмайстрами у час, коли останні знаходилися під їхнім контролем. Вищезазначена відповідальність виникає тільки якщо батько та мати та ремісники не доведуть, що вони не могли припинити дії, які є підставою для цієї відповідальності [7].

Крім того, ст. 1384 ЦК Франції передбачає відповідальність за шкоду, заподіяну речами, що перебувають у зберіганні делінквента. Ця загальна норма доповнена двома спеціальними: відповідальність власника та користувача тварини за шкоду, заподіяну останньою (ст. 1385) та відповідальність власника будівлі за шкоду, заподіяну руйнуванням останньої, коли руйнування було викликано недостатнім доглядом за будівлею або вадами її конструкції (ст. 1386). Така відповідальність носить об'єктивний характер, тобто настає незалежно від вини делінквента.

Окремо у ЦК Франції регулюється відповідальність за шкоду, заподіяну недоброякісною продукцією. Відповідно до статті 1386-1 виробник несе відповідальність за шкоду, заподіяну в результаті недоліків його продукції незалежно від наявності між ним та потерпілим договірних відносин. Продукцією в силу статті 1386-3 вважається будь-яке рухоме майно, навіть якщо воно включено у склад нерухомого майна, в тому числі продукція землеробства, тваринництва, полювання та риболовства, а також електрична енергія. Продукція вважається недоброякісною, якщо вона не забезпечує тієї безпеки, на яку можна було правомірно розраховувати.

Поряд з виробником продукції відповідальність за її недоліки несуть і продавець та наймодавець, але лише в тому випадку, коли виробник продукції не встановлений (ст. 1386-7).

Тягар доказування наявності шкоди, наявності недоліків продукції та причинного зв'язку між недоліками

продукції та заподіяною шкодою покладається на позивача (ст. 1386-9). Договірні умови, які усувають або обмежують відповідальність виробника за шкоду, заподіяну недоброякісною продукцією, не допускаються та вважаються неіснуючими.

Французька правова доктрина ґрунтується на принципі "некумулятивності деліктної і договірної відповідальності", тому суди не задовольняють деліктні позови про відшкодування шкоди, якщо сторони знаходяться в договірних відносинах [8]. Отже якщо шкода заподіяна покупцеві-споживачеві внаслідок недоліків придбаного товару, він вправі пред'явити позов до роздрібного торговця. Роздрібний торговець може притягнути до справи оптового торговця. Останній – свого продавця і так далі аж до виробника товару. Це дозволяє споживачу врешті решт "дістатися" до виробника та отримати компенсацію. Більш того, суди дозволяють споживачу "перестрибнути" через декілька сходинок у вигляді проміжних продавців (якщо він не знає їх, або вони виявилися неплатоспроможними тощо) та звернутися безпосередньо до первісного продавця або виробника. І тільки так звані "випадкові потерпілі", які не є покупцями недоброякісного товару, але яким заподіяно шкоду внаслідок його недоліків, вправі пред'явити деліктні позови.

Немайнова шкода у французькому законодавстві не виділяється в якості окремого різновиду шкоди. Розділення шкоди на майнову та немайнову здійснюється здебільшого у правовій доктрині та судовій практиці, де для визначення моральних страждань та пов'язаних з цим вимог застосовується термін *dommage moral*. Право на компенсацію моральної шкоди передається у спадщину.

Слід зазначити, що французька доктрина та судова практика не обмежують особисті немайнові блага, що захищаються законом, якимось вичерпним переліком. Будь-яка шкода, заподіяна особі, підлягає відшкодуванню. Разом з тим в доктрині виділяють певні види немайнової шкоди, яка підлягає компенсації шляхом подання відповідного позову до суду. Така шкода може виражатися у посяганні на честь, гідність, релігійні переконання людини, а також у болі, душевних стражданнях, пов'язаних із скоєним деліктом, які включають неврози, емоційні неспокої, боязнь, острах, побоювання тощо. Компенсації підлягає також втрата задоволення від життя (*prejudice d'agrément*), яке є результатом погіршення якості життя у зв'язку із, наприклад, втратою слуху або нюху, неможливістю вести статеве життя або скоювати тривалі прогулянки.

При визначенні розміру компенсації моральної шкоди суди часто звертаються до медичних експертів, які, однак, лише встановлюють факт душевних страждань, але не здійснюють грошову оцінку заподіяної шкоди та не визначають грошовий розмір компенсації.

Правила ЦК Франції, що стосуються деліктних зобов'язань в подальшому були втілені у законодавстві інших європейських країн (Швейцарський закон про зобов'язальне право 1911 р. (ст. 41), ЦК Греції (1940 р. ст. 914), ЦК Португалії (1966 р. ст. 483) тощо).

1. Безклубый И.А. Обязательства из деликтов в Древнем Риме // Альманах цивилистики: Сборник статей. Вып. 1 / под ред. Р.А. Майданика. – К.: Всеукраинская ассоциация издателей "Правова єдність", 2008. – с. 303. 2. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) / пер. с франц. В. Захватаев/ отв. Ред. А. Довгерт. – К.: Истина, 2006. – 1008 с. 3. Основные институты гражданского права зарубежных стран / отв. ред. В.В. Залесский. – М.: Норма, 2009. – с. 907. 4. Гринько С.Д. Загальні засади деліктного права Франції, Німеччини та України: порівняльно-правовий аналіз // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць, вип. 8, 2009. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України. – 2009. – с. 171. 5. Гражданское и торговое право зарубежных государств. Т. 2 под ред. Е.А. Васильева, А.С. Комарова. – М.: "Международные отношения", 2008. – с. 332. 6. Гражданское и торговое право зарубежных

стран. Учебное пособие / под общ. ред. В.В. Безбаха, В.К. Пучинского. – М.: МЦФЭР, 2004. – с. 412. 7. Стаття 1384 ЦК Франції // Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) / пер. с франц. В. Захватаев/ отв. Ред. А. Довгерт. – К.: Истина, 2006. – с. 430. 8. Цвайгерт К., Кётц Х.

Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. В 2-х тт. – Том 2. – пер с. нем. – М.: "Международные отношения", 1998. – с. 390.

Надійшла до редколегії 16.04.12

В. Малюга, канд. юрид. наук, доц.

НАГЛЯД ПРОКУРОРА ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ У ФОРМІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У статті розглядаються питання правової природи діяльності прокурора на стадії досудового розслідування, здійснення процесуального керівництва органами, що проводять досудове розслідування.

Ключові слова: нагляд прокурора, функції прокуратури, процесуальне керівництво, досудове розслідування.

В статье рассматриваются вопросы правовой природы деятельности прокурора в стадии досудебного расследования, осуществления процессуального руководства органами, которые проводят досудебное расследование

Ключевые слова: надзор прокурора, функции прокуратуры, процессуальное руководство, досудебное расследование.

The article deals with the legal nature of the prosecutor under preliminary investigation of procedural management agencies that carry out pre-trial investigation.

Key words: the prosecutor, the prosecution function, procedural guidance, pre-trial investigation.

Конституцією України, зокрема статтю 121, визначені функції, що покладаються на прокуратуру. Аналіз практичної реалізації функцій, що виконуються органами прокуратури, викликає серед фахівців дискусію щодо необхідності розширення та закріплення на законодавчому рівні їх переліку. Зокрема це стосується функції досудового слідства та процесуального керівництва розслідуванням.

Свого часу зміст процесуального керівництва прокурором був розкритий у Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 08 квітня 2008 року, як організація досудового розслідування, визначення напрямів розслідування, координація процесуальних дій, сприяння створенню умов для нормального функціонування слідчих, забезпечення дотримання у процесі розслідування вимог законодавства України [1]. Але у КПК України це положення не було закріплено.

Питанням визначення правової природи прокурорського нагляду взагалі, і, зокрема, на стадії досудового розслідування присвячені дослідження таких науковців та практиків, як С. А. Альперт, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, В.В. Долежан, М.В. Косюта, А.М. Ларін, О.Р. Михайленко, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, І.Л. Петрухін, М.А. Погорецький, М.В. Руденко, В.А. Стрёмовський, В. В. Сухонос, П.В. Шумський, М.К. Якимчук, та інших.

Однією із функцій прокуратури є нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство. У юридичній літературі висловлюється думка, що окремі функції прокуратури можна поділити на структурні елементи: підфункції, ділянки, напрями, види, існування яких може впливати як із положень законодавства, так із нормативних актів Генерального прокурора України. У межах функції нагляду за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство пропонується виділити: нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю; нагляд за додержанням законів органами дізнання; та нагляд за додержанням законів органами досудового слідства [2, с.130; 3, с. 118].

У практичній діяльності прокурора на стадії досудового розслідування виділяють організаційне та процесуальне забезпечення досудового провадження.

Протягом тривалого часу у правовій літературі в різній інтерпретації розглядалося питання про виконання прокурором на досудових стадіях кримінального процесу функції процесуального керівництва розслідуванням.

Хоча, при цьому зазначалося, що процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, як функція прокуратури, в чинному законодавстві прямо не закріплена, однак, аналіз повноважень прокурора, якими він наділений на цій стадії дає підстави говорити про її існування.

Говорячи про прокурора, як суб'єкта кримінального процесу С.А. Альперт зазначав, що його діяльність має специфічні форми, які залежать від її конкретних умов та завдань під час досудового розслідування. Прокурор здійснює властиву йому кримінально-процесуальну функцію та виступає одним із важливих суб'єктів кримінального процесу, оскільки наділений значними повноваженнями на стадії досудового розслідування [4, с.4].

М.І. Мичко вказує, що на досудових стадіях процесу прокурор виступає у двох іпостасях – з одного боку, він є охоронцем законності, а з іншого – органом кримінального переслідування осіб, які вчинили злочин [5, с.6].

Виходячи із зазначеного кримінальне переслідування пропонується розглядати як таке, що "підкоряє собі" здійснення прокурором нагляду за додержанням законів органами досудового розслідування і поглинає останнє. У зв'язку з цим дослідники ставлять питання: а чи є взагалі нагляд насправді, чи не перетворюється він на прокурорський контроль або іншими словами – процесуальне керівництво діяльністю слідчого або дізнавача?

А.М. Ларін, характеризує сутність та зміст керівництва процесуальною діяльністю як окремої самостійної функції, зазначає, що ухвалювати рішення про скерування слідства та проведення слідчих дій, давати доручення та вказівки, пред'являти вимоги і виносити постанови, виконання яких є обов'язковим для інших – це і означає керувати, здійснювати керівництво [6, с.113].

Для з'ясування змісту відповідних понять звернемося до наукових довідкових джерел. Керівництво визначають, як спрямування процесу, вплив на розвиток, стан чого-небудь; спрямування діяльності кого, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; давати вказівки, розпоряджатися [7, с. 582]. Під контролем слід розуміти перевірку, облік діяльності, нагляд за кимось, чимось. Напряма визначають як шлях діяльності, розвитку кого-чого – не будь; спрямованість дії, явища; керунок, курс, спрямування [8, с. 783]. Нагляд – одна із форм діяльності різних державних органів щодо забезпечення законності [9].

Як бачимо, що у визначеннях цих понять є певні загальні підходи, риси, ознаки, в той же час кожне з них за своїм змістом суттєво відрізняється від іншого поняття.

Для прикладу, якщо говорити про керівництво, то будь-який керівник, має право давати вказівки, розпорядження підконтрольному органам, втручатися у без-

